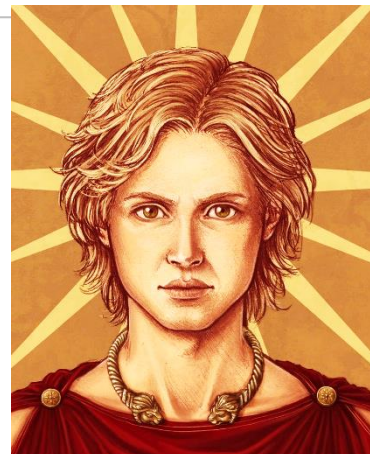

1. 21. juuli ööl, aastal 356. e.Kr. põletas Herostratose nimeline tegelane, kel oli soov saada kuulsaks, maha ühe Seitsmest Maailmaimest – Artemise templi Efesoses. Samal ööl olevat aga sündinud üks ajalooline isik, keda on peetud kogu maailma ajaloo parimaks väejuhiks. **Kes?** Siin on üks tuhandetest teda kujutavatest piltidest. Pildi taust vihjab ühe Euroopa riigi lipule.

2. Uue Testamendi kohaselt oli kreeka juut Saulus Tarsoselst äge kristlaste tagakiusaja. Kord oli ta teel ühte linna, kristlaste koguduse hävitamisele, kui teda pimestas ere valgus ja hääl taevast küsis: „Saulus, Saulus, miks sa mind taga kiusad?“ See ilmutus sai Sauluse elus pöördeliseks, ta lasi end ristida ja alustas misjonitööd ning edaspidi oli ta tuntud kui apostel Paulus. Hiljem on sõnapaar „teekond ***sse“ (tärnide asemel on linn, kuhu Saulus teel oli) hakanud ülekantud tähenduses iseloomustama äkilist ja radikaalset muutust kellegi mõtlemises, hoiakutes, käitumises. **Mis linna oli Saulus tol pöördelisel hetkel teel?** Olgu öeldud, et tänapäeval on tegemist ühe riigi pealinnaga ning teekonda sellesse ebastabiilsesse paika ette võtta ei soovitaks naljalt kellelegi.

3. Vähemalt kaks riigivappi maailmas on tähelepanuväärsed selle poolest, et neil kujutatud geograafilist objekti, mis ei asu selle riigi territooriumil. Armeenia vapi keskel kõrgub mõistagi Ararati mägi. **Nimetage aga 1914. aastal valminud objekt,** mida võib näha Kolumbia vapil.

4. Kui praegune Suurbritannia kuninganna Elizabeth II peaks surema, saab kuningaks tema vanim poeg, Walesi prints Charles. Kui omakorda tema peaks surema, saab kuningaks tema vanem poeg, prints William jne. Kuna Euroopa kroonitud pead on üksteisega lähemas või kaugemas suguluses, siis võib teoreetiliselt Briti troonile pääseda ka mõne teise riigi valitseja.

Millise Euroopa riigi praegune valitsev monarh on sellistest valitsejatest Briti troonipärimisjärjekorras kõige esimene? (Piisab riigist, kuninga nime me ei küsi.) Nii see 80-aastane kuningas kui Elizabeth on Edward VII lapselapselapsed. Et temast saaks Suurbritannia kuningas, peaks tervelt 72 temast eespool oleva inimesega midagi „juhtuma“.

5. Praeguse Riigikogu liikmete hulka kuulub isa ja poja paar EKRE-st (Mart ja Martin Helme) ning ka üks õe-venna paar. Need õde-venda kuuluvad samuti ühte erakonda, aga ei kannu sama perekonnanime. **Nimetage need mõlemad kunagi ka televisioonis töötanud rahvasaadikud.**

6. Johannes Pääsuke on 1912. aastal pildistanud Võõpsu küla elanikke. Tagaplaanil jõe teisel kaldal asub jõesadam, kus peatusid Tartu ja Pihkva vahet sõitvad laevad. Ka tänasel päeval on jõgi Peipsi-Pihkva järvelt kuni Võõpsu sadamani laevatatav. **Millise jõe ääres asub Võõpsu alevik?**

7. Millise Euroopa riigi valuuta nimetus tähendab tõlkes „kuldne“? Algselt kutsuti nii igasuguseid ringluses olnud kuldmünne, 1496. aastast on käibel rahvusvaluutana. Esimesed paberrahad tulid käibele 1794. Praegu saab 1 euro eest umbes 4,4 ühikut, kuid see raha on üle elanud ka teisi aegu – novembris 1993 lasti käibele rahatäht nominaaliga 2 000 000, 1995. aastast tulid käibele praegused rahad, vahetades vanad välja kursiga 1:10 000. Pildilolev nägu on pärit hiljuti käibele lastud 500-selt.

8. Kristian Jaani, Vallo Koppel, Tarvo Kruup ja Kaido Kõplas peavad Eestis üht ametit, vastavalt Põhjas, Lõunas, Idas ja Läänes. Rohkem selle ameti pidajaid Eestis ei ole. **Mis ametist (ametikohest) on jutt?**
9. 9. oktoobril 1918 valis ühe Euroopa riigi parlament kuningaks Friedrich Karl Ludwig Konstantin von Hessen-Kasseli. Pärast Saksamaa lüüasaamist I maailmasõjas teatas mees 14. detsembril troonist loobumisest. Ta ei jõudnudki riiki, mida pidi valitsema hakkama. Teoreetiliselt on selle riigi troonipärijaks tema pojapoja poeg, 1966. aastal sündinud Heinrich Donatus Philipp Umberto. Kuninga valimist boikoteerisid parlamendis aga paljud vabariiklikud jõud, kuna riik oli aasta varem iseseisvunud vabariigina. 1919 kinnitati lõplikult riigi vabariiklik põhiseadus. **Mis riik?**
10. 1707. aastal kaotas üks umbes 78 000 km² pindalaga riik oma iseseisvuse. 2014. aastal korraldati küll referendum, kuid see ei andnud iseseisvuse taastamise pooldajatele vajalikku häälteenamust (saadi 44,7% häältest). Võimaliku iseseisva riigi võimaliku nimena on pakutud aastatel 900-1286 ametlikult kasutusel olnud Alba. **Millist nime see territoorium praegu kannab?** Ametlikku hümnit neil kinnitatud ei ole, kuulete üht laulu, mida eriti armastatakse laulda staadionidel.

11. Seda okkalist pöösast kutsutakse ka „põhjamaa sidruniks“ ning „jaapani õunapuuks“. Pisikest külmavõetud õuna meenutav vili sisaldab palju C-vitamiini, pektiini, mitmeid orgaanilisi happeid. Toorelt on vili kõva ja hapu, kuid sobib hoidiste ja mahlade valmistamiseks. On kasulik mitmete tervisehädade korral. **Milline taim?**

12. Milline mõiste ühendab järgmisi loomariigi esindajaid: marmorvähk, mudakrabi, ümarmudil, härgkonn, õuevares, hallorav, täpikmangust, pesukaru, nutria, punakõrvilukilpkonn? Kokku kuulub sellesse Euroopa Liidus kehtivasse nimekirja praegu 37 looma- ja taimeliiki.

13. Sellel pildil on näha koht, kus Gomboki jõgi suubub Klangi jõkke. See ühinemiskoht on andnud nime ühele maailma pealinnale. Linnaelanike arvuks hinnatakse 1,6 miljonit, kogu Klang Valley linnastu elanikke on 7 miljonit. Pealinna nimi tähendab tõlkes „mudast jõesuuet“. **Mis linn?**

14. Ühe olulise maavara tootjafirmade Top 5 näeb välja selline:

5. kohal on Dominion (Kanada)
4. Debswana (Botsvana) – nende toodangut loetakse kõige kvaliteetsemaks
3. Rio Tinto (Suurbritannia/Austraalia)
2. Alrosa (Venemaa)
1. De Beers (peakorter asub Luxembourgis).

Millise maavaraga on tegemist?

15. Millise looma sugukonna- või perekonnanime esimeseks osaks on nii teisi loomi (rebas-, nugis-, kärp-, koer-, tiiger-), taimi (sidrun-) kui ka esemeid (mantel-, kamm-, saag-, vasar-)?

16. Üle 80% tänapäeva loomaliikidest kuulub lülijalgsete hõimkonda. See hõimkond jaguneb viieks alamhõimkonnaks: lõugtundlased, hulkjalgsed, heksapoodid (nende hulka kuuluvad nt. putukad), vähilaadsed ja ***. Viies lülijalgsete alamhõimkond on välja surnud ning see juhtus juba ca 250 miljonit aastat tagasi. **Mis hõimkond see on (oli)?** Nende kivistisi leidub üsna palju ka Eesti settekivimeis.

17. Pildil on Aafrika hamsterrott, keda tänu oma suurepärasele haistmismeelele kasutatakse Aafrikas millegi otsimiseks. Selle tegevuse juures on rottide kasutamine koertest või inimjõust palju efektiivsem, kuna rotid on kiiremad, kergemad ja nende väljaõpetamine odavam. Aafrikas neile rottidele tööpõldu jagub, sest asjaga, mille leidmiseks neid koolitatakse, on mustal mandril päris tõsised probleemid. **Mille leidmiseks** neid Aafrika hamsterrotte kasutatakse?

18. Võib-olla asub mõni teist kunagi õppima Kopenhaageni ülikooli. Selle 1479. aastal asutatud ülikooli logol on kujutatud ühe keemilise elemendi stiliseeritud aatomit (vt. pilt). Element avastati 1923. aastal Niels Bohri laboris Kopenhaagenis. Ka elemendi nimi tuleneb Kopenhaageni ladinakeelsest nimest. **Mis on selle metallilise keemilise elemendi nimi?**

19. Milline neljast värvuse järgi nime saanud maailma merest (Must meri, Punane meri, Kollane meri, Valge meri) on pindalalt kõige väiksem (ca 90 000 km²)? Ülejäänud kolm on märgatavalt suuremad: vastavalt ca 438 000, 436 000 ja 380 000 km².

20. Pildil nähtav vint on Eesti üks kauneimaid värvulisi., kes ometi jääb oma pelgliku eluviisi tõttu enamasti märkamatuks. Ka tema hää ei paista kuigivõrd silma, nagu kuulete, kostab enamasti vaid teravaid säutse. Jiri Bohdali pildile on sattunud nii isa- kui emalind. Tema nimi, mida küsime, viitab ühele silmatorkavale tunnusele, mille tõttu on teda nimetatud ka Eesti kakaduuks. **Mis lind?**

21. Samal päeval, kui selgus Leicester City tiitlivõit Inglismaa jalgpallimeistrivõistlustel, tuli teistkordselt maailmameistriks (varem ka 2014) samast linnast pärit, fotol kujutatud mees, kelle populaarseimaks hüüdnimeks on „*The Jester from Leicester*“ („naljahammas/narr Leicesterist“). Fotol poseeribki ta Leicester City F.C. lipuga. Me ei küsi tema nime, küll aga spordiala. Seda ala hakati harrastama XIX sajandil Indias ja ala nimetus tähendab kogemusteta noorsõdurit. **Mis spordiala maailma esinumber on pildil?**

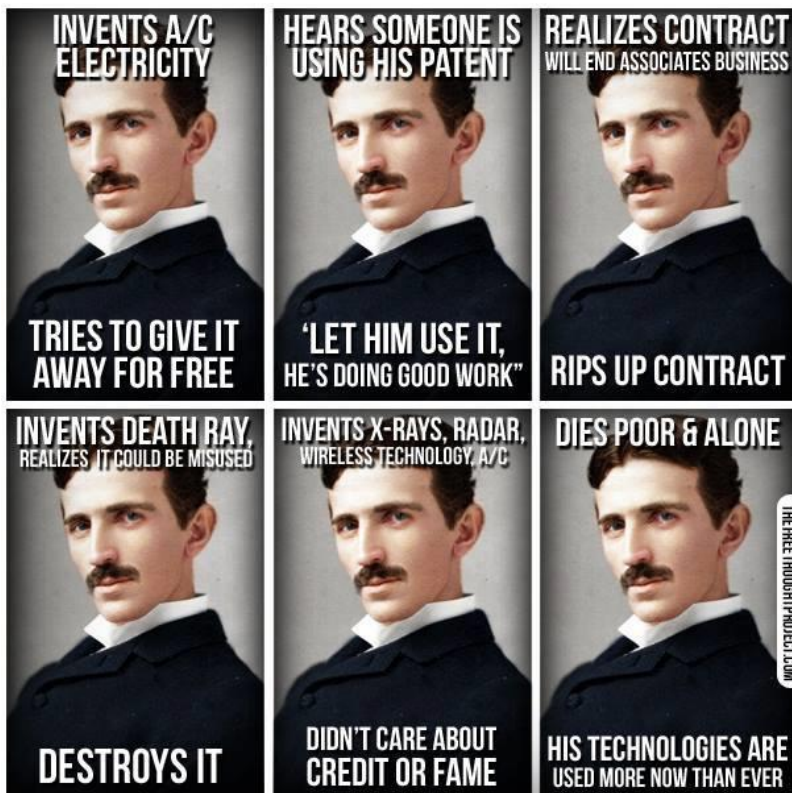
22. Milline Eesti firma toodab selliseid ulmelise välimusega pakiroboteid? Pildil on firma juhid Ahti Heinla ja Janus Friis. Firma nimi on „*** Technologies“, küsime tärnide asemele sobivat ingliskeelset sõna. Sama sõna eesti keeles oli ühe Eesti TV jutusaate pealkirjaks, mida 10 aastat järjest näidati pühapäeva hommikuti.

23. Esimene neist oli baltisaksa keelemees (1763–1832), kelle tuntuima uuenduseta me ilmselt tänapäeva eesti keelt ette ei kujutaks. Teine oli Raikkülast pärit teoloog, filosoof, luuletaja ja polüglott (1909–1985; **pildil**). Kolmas oli botaanik ja loodusteaduste populariseerija (1925–2001), kelle viimaseks raamatuks oli „100 tavalisemat taime“. **Mis on nende kolme mehe ühiseks perekonnanimeks?**

24. Kellest on jutt (tema ise on ka pildidel)?

25. 1928. aasta taliolümpiamängudel sai meeste 10 000 m kiiruisutamises tulemuse kirja vaid 10 võistlejat 29 registreerunust. **Mis oli selle põhjuseks?** Sama põhjus on viimastel aastatel kollitanud mitmete talialade võistlusi, ka Eestis. Piisab 2-3 sõnast.

26. See pilt pärineb ühe alates 1979 iga aasta jaanuaris korraldatava rahvusvahelise spordivõistluse logolt. Kuigi turvakaalutlustel ei korraldata 2009. aastast saadik seda võistlust enam sealkandis, kus sinnamaani oli korraldatud (ega isegi mitte samas maailmajaos), sisaldub võistluse nimes endiselt pärand selle minevikust. Võistlusel on aastate jooksul osalenud ka mitmeid eestlasi ning just 2017. aasta oli meile kõige edukam, kui silmapaistvalt esinesid Toomas Triisa ja Mart Meeru. **Nimetage see spordivõistlus.**

27. **Nimetage kaks purjetamise jahiklassi**, mis olid olümpiamängude kavas nii 1980. aastal Tallinnas kui 2016 Rio de Janeiros. Üks on ühemehe paadiklass, milles on kahel viimasel olümpial Eestit esindanud Deniss Karpak. Teine on paadiklass, millelt Toomas

ja Tõnu Tõniste töid kaks olümpiamedalit. Sellest klassist näitame ka pilti, merel on 2016. aasta olümpiavõitjad Sime Fantela ja Igor Marenic.

28. 2012. aastal avaldas firma Niantic asukohapõhise paljude osavõtjatega võrgumängu Ingress, milles mängijad üritavad vallutada ja omavahel linkida reaalses maailmas leiduvaid vaatamisväärsusi (näete pildil ka üht mängusituatsiooni). Saadud kogemuse põhjal tõi firma 2016. aastal välja uue mängu, mis osutus väga menukaks. **Millise mängu?**

29. See Iraani valgusejumala järgi nime saanud firma asutati 1920. aastal Hiroshimas kohaliku sepa Jujiro Matsuda poolt ja tegeles korgipuust korkide valmistamisega. 1931 tõi ettevõtte turule oma esimese kaubafurgooni, esimeks sõiduautoks võib pidada mudelit R360 aastast 1960 (pildil). **Mis firma?**

30. Selles 1984. aastal asutatud ansamblis on mänginud üle 50 muusiku, tuntumatest Teet Tibar, Tarmo Kruusimäe, Rainer Jancis, Anti Pathique, Vadya Lahari, Ülari Ollik, Imbi-Camille Rätsep, Roy Strider, Anneli Kadakas, Tamur Marjasoo... Vahel ei ole isegi kahte järjestikust kontserti mängitud samas koosseisus. Vaid laulja on aegade algusest püsinud sama. Nende stiili võib defineerida kui „uusromantiline punk“. Kuulete ühte nende kõige vähem äratuntavat lugu, kus laulja tõepoolest üritab *laulda* – enamasti ta lihtsalt mõmiseb mikrofoni. **Milline ansambel?**

31. Ajakiri *The Glasgow Looking Glass* ilmus vaid aastatel 1825–26. 4. numbris ilmunud lugu *History of a Coat* võib pidada ühes valdkonnas esimeseks. Tänapäeval võib sellist meelelahutusžanri leida peaaegu igast päevalehest, rääkimata lugematutest spetsiaalsetest ajakirjadest. **Millisest žanrist on jutt?**

32. Millise rekordiga läks 2012. aastal meelelahutuse ajalukku 76-aastane Natalja Pugatšova? Kui tervis poleks alt vedanud, oleks siis juba peaaegu ületamatu rekordi saanud enda nimele veel 10 aastat vanem Jelizaveta Zaratova.

33. Esimene inimene sellel ametikohal oli aastatel 1906–08 Otto Hermann, kuigi hoone, mida sellega seostatakse, valmis 1913. aastal. Alates 2012. aastast peab seda ametikohta Vello Pähn. Kõige pikemat aega selles ametis olnud isik (aastatel 1975–1994) lahkus meie hulgast eelmise aasta veebruaris. **Mis on see ametipost?**

34. Mis filmist on pärit see kaader ja kes mängib filmile nime andnud tegelast?

35. Krimikirjanik Robert Galbraith on välja andnud juba kolm raamatut sarjast, mille peategelasteks on eradetektiiv Cormoran Strike ja tema abiline Robin Ellacott. Tegelikult ei ole selle kirjaniku nimi Robert Galbraith ja ta ei ole isegi meesterahvas. Ta on saanud kuulsaks ühe teise, palju tuntuma tegelase seiklustest pajatava raamatusarjaga. **Kes on see kirjanik?**

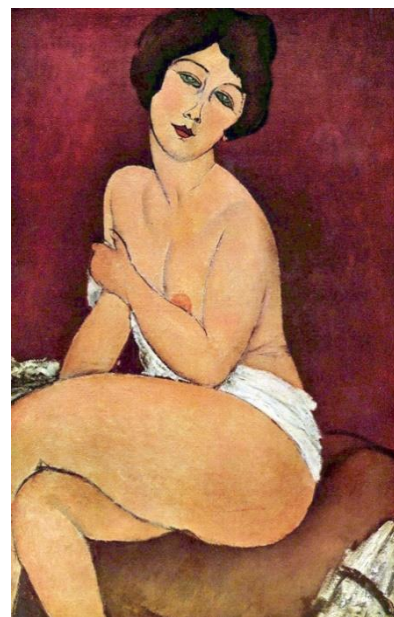

36. 2011. aastal hakkas Eestis kehtima nn. „protsendiseadus“. Näiteks on seadusest olnud mõjutatud mitmed vastvalminud riigigümnaasiumid ja teised avalikud hooned. **Mida kohustab protsendiseadus tegema?**

37. 2013. aastal tõi Estonia lavale algupärase balleti "*** - neetud kunstnik" (helilooja Tauno Aints, koreograaf Toomas Edur). XX sajandi alguse Pariisis kulgeb üsna tüüpiline lugu noorest ja andekast kunstnikust, kelle loomingut tema eluajal hinnata ei osatud. Lugu lõpeb kunstniku varajase surmaga. **Milline kunstnik on selle balleti peategelane?** See Itaalia päritolu maalikunstnik ja skulptor on tänapäeval tuntud eelkõige oma aktimaalidega, mis omal ajal tundusid skandaalsetena, teda mõjutas ka Aafrika kunst.

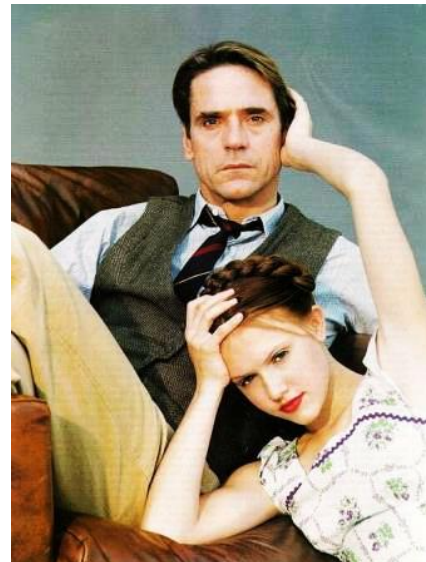

38. Eesti keelde on üks sõna tulnud 1630. aastal avaldatud hispaania kirjaniku Tirso de Molina näidendist *El Burlador de Sevilla*. Rohkem tuntud on sama näidendi põhjal loodud Mozarti ooper, mis esietendus 1787. aastal ja on tänaseni enim mängitud oopereid. Kuna ooperi libreto oli itaaliakeelne, muutus ka peategelase nimi itaaliapäraseks. **Nimetage peategelane** – ükskõik, kas eesti-, hispaania- või itaaliapäraselt.

39. Näete kaadreid ühe maailmakuulsa romaani kahest ekraniseeringust: vasakpoolne pärineb 1962. ja parempoolne 1997. aastast. Roman on XX sajandi parimaid inglise keeles kirjutatud romaane –

hoolimata sellest, et inglise keel ei olnud romaani autori emakeeleks. Romaani peategelaseks on 12-aastane Dolores Haze ja pealkirjaks tema hüüdnimi, teiseks peategelaseks on professor Humbert Humbert, üheks tegelaseks on ka Vivian Darkbloom, mille näol on tegemist anagrammiga autori enda

nimest (kui ees- ja perekonnanime koos vaadata). **Milline roman?**

40. 1990-ndate keskpaigas nautis populaarsust britpop, mis tekkis vastukaaluks 1990-ndate alguses USA-s võidukäiku teinud grunge-muusikale. Britpopi n.ö kroonimata kuninga tiitlile võitlesid omavahel kaks bändi. Kuulete neist ühe üht tuntud lugu, seekord 2013. aasta esituses, kus kaasa teevad mõlema bändi omaaegsed liidrid. **Nimetage need kaks briti bändi.**

41. 1701. aasta märtsis korraldas Eestis (Laiusel) sõjaretkel viibinud Rootsi kuningas Karl XII oma sõduritele ettevõtmise, mis pidi ühendama sõjalise treeningu meelelahutusega. Siiski kaotas üks sõdur selle käigus elu. Traditsioon taaselustati 2003. aastal, esimesel korral olid pealtvaatajate hulgas Lennart Meri ning Norra, Rootsi ja Islandi suursaadikud. **Milline ettevõtmine see oli?** Paljud teist on sellega ka ise tegeleud.

42. Kes on see mütoloogiline tegelane?

43. Saksa kartulisalati koostisse kuuluvad kartul, sibul ja maitseained, täiendavateks komponentideks võivad olla muud köögiviljad, peekon jm. Eriti Lõuna-Saksamaal kasutatakse õli-äädikakastet, mis eristab seda toitu põhja pool (ja ka meil) levinud valge kastmega salatist. **Milles seisneb teine saksa kartulisalati oluline erinevus?**

44. Kuni XVIII sajandini kuulus nähtav vääriskivi koos teemandi, rubiini, smaragdi ja safiiriga kõige kallimate ja haruldasemate kalliskivide n.ö. suurde viisikusse. Siis aga avastati suured leiukohad Brasiilias, kust seda leiti suurte tükkidena ning tema väärtus langes märgatavalt. **Millise vääriskivi väärtus sellise inflatsiooni läbi tegi?**

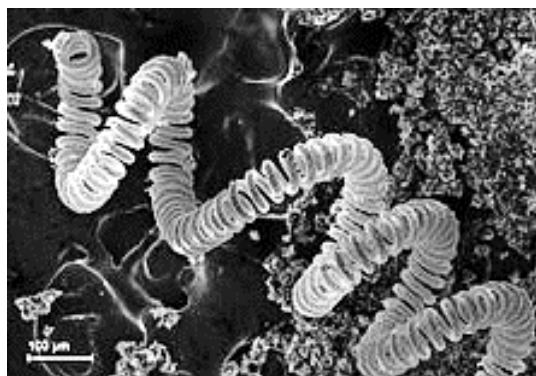

45. Selle internetitermini võttis esmakordselt 1987. aastal kasutusele Jorn Barger, kes kasutas tänasest nimetusest natuke pikemat versiooni. Kaks aastat hiljem pakuti välja juba praegune nimetus ning varsti pärast seda kasutasid Evan Williams ning tema ettevõtte Pyra Labs seda terminit nii nimi- kui tegusõnana ja ühtlasi lõid ka samanimelise veebirakenduse, mille logo näete ja mis terminit järjest populariseerima hakkas. **Millisest terminist või tegevusest on jutt?**

46. Kes on need kaks glamuurset sõbrannat?

Palume kaht perekonnanime.

47. Pärnu poeglaste gümnaasiumi prantsuse keele õpetaja Jules Treboux (1832-1915) ei ole läinud ajalukku oma põhitöoga, vaid millegagi, mida kutsutakse ka lambaninaks. Millega on lambanina puhul tegemist?**48. . Vene Föderatsiooni kuuluva Tõva Vabariigi ja Mongoolia piiril elavad dukhad on kõige lõunapoolsem rahvas, kes peab seda kodulooma. Dukhade mongolikeelne nimetus *tsaatsan* tähendabki „need, kes peavad ...[neid loomi]“. Dukhade asuala paikneb 50.-51. põhjalaiuskraadil, seega umbes Põhja-Prantsusmaa ja Belgia laiuskraadil. Mis loom on dukhade peamine koduloom?****49. Näete pildil ühte mõnevõrra ajale jalgu jäänud leiutist. Olid ajad, kui seda detaili valmistati ka puust või bambusest. Euroopa Liidus on seda detaili sisaldavaid tooteid järk-järgult müügil ja tootmisest kõrvaldatud alates aastast 2009. Mis on pildil?****50. Kuulete Arne Oidi tuntud meloodiat (Heldur Karmo sõnad), seekord mitte Jaak Joala esituses. Kes laulab?**

1. Makedoonia Aleksander	PA	€
2. Damaskus	P	
3. Panama kanal (või maakitsus)	PA	
4. Norra (kuningas Harald V)	P	€
5. Heimar Lenk, Marika Tuus-Laul	P	€
6. Võhandu jõgi	AR	
7. Poola	S	€
8. politseiprefekt	A	
9. Soome	S	€
10. Šotimaa	SA	€
11. ebaküdoonia	S	
12. võõrliik	S	€
13. Kuala Lumpur	S	
14. teemandid	S	
15. hai	P	
16. trilobiit	P	
17. maamiinid	S	
18. hafnium	P	€
19. Valge meri	P	
20. suurnokk-vint	A	
21. snuuker (Mark Selby)	P	
22. Starship Technologies	S	
23. Masing	P	
24. Nikola Tesla	R	
25. jää sulamine ehk soe ilm	S	

26. Dakari ralli	P	
27. Finn, 470	AR	
28. Pokemon Go	SR	
29. Mazda	SA	
30. Vennaskond	S	
31. koomiks	S	
32. vanim osavõtja Eurovisioonil	S	€
33. „Estonia“ peadirigent	P	
34. Polaarpoiss, Roland Laos	A	
35. Joanne Rowling	S	
36. kunstiteoste tellimine	R	
37. Amedeo Modigliani	R	€
38. Don Juan, Don Giovanni	S	€
39. Lolita	PA	
40. Blur, Oasis	PA	€
41. lumesõda	S	€
42. Ülemiste Vanake	P	€
43. süüakse soojalt	S	€
44. ametüst	P	
45. blogi	S	
46. Ivanka Trump, Chelsea Clinton	S	
47. õun (õunasort Tribuu)	SA	
48. põhjapõder	S	
49. hõõgniit	S	
50. Mart Müürisepp	A	

Küsimused: Sven Oidjärv (S), Ove Pöder (P), Arko Olesk (R), Aare Olander (A)

10 <https://www.youtube.com/watch?v=NNzcmIAKnrc>

20 <https://www.youtube.com/watch?v=14Bw5jdqsrU>

30 <https://www.youtube.com/watch?v=-irSHTvmJ9g>

40 <https://www.youtube.com/watch?v=ZU7zDW5ORUI>

50 <https://www.youtube.com/watch?v=76mdT-7Li5I&list=RD76mdT-7Li5I#t=39>

